

dreves, ki so poleg cest zasajene? damo na znanje, da je takošna cesarska postava že od leta 1837 (Hofkanzlei-Decret vom 13. Jänner 1837), ktera veleva to-le: „Poškodovanje poleg cest zasajenih kakoršnih koli dreves, naj se zgodi ali iz hudobnega namena, serboritosti, nemarnosti, ali ko se živina žene ali kak drugač po nečimernosti, se ima, če ne zapade še višji kazni po kazenski postavi, v dnarji kaznovati, in taka dnarna kazen ali globa naj se odmeri od 1 do 5 gold. za vsako drevo; ta dnar naj se pa dá tistemu v dar, kdor takega poškodnika zagrabi ali ga pa pové in ga gosposka potem zgrabi. Če poškodnik nima dnarja, da bi kazen plačal, naj se v arest zapré od 3 do 15 dni in v zaporu naj kaj dela, da se bo zaslužek, ki preseže stroške živeža v zaporu, podaril onemu, ki je poškodnika zgrabil ali naznanil“.

Postava je dobra, in marsikdo, ki takega hudobneža zapazi, si zasluži z dobro vestjo primerno plačilo.

Različnost živeža

v raznih krajih sveta.

(Dalje).

Avstralci jejo najbolj strupene kače, in ljudje, kateri so to jéd pokusili, pravijo, da so kakor jegulje; sploh pa je kačje meso neki tacega okusa, kakor telečje. V starih časih, ko je bil svet še z diljami nevednosti zadelan, je bila gadja juha ljudém to, kar jim je današnji čas črepahja in v nekterih krajih Laškega je še danes gadja žolca ljudem, kateri po težkih boleznih hirajo, zdravilo, ktero jim daje moč.

Francozi ljubijo žabe strastno; tudi v Novem Jorku v severni Ameriki segajo na tergu kaj radi po njih in ondi prodajajo za velike denarje ravno tako krote po pol funta težke kakor majhne zelene žabice, katerih bederca so — ako so dobro narejene — vkljub vsaki piški dobre. Da Kitajci krotam ne prizanašajo, ni treba povedati, ker njim mora vse po goltu, kar ima le kri in meso.

Kakor so narodi, katerim so kače in krote sladčica, tako so tudi taki, katerim delajo papagaji in opice (afne) dolge zobé; zlasti v Afriki so kraji, kjer se nič bolj ne prileže, kakor mlada opica za kosilo, ktero spečejo v persti. V Brazilii prodajajo v večjih mestih opice, papagaje in druge ostudne živali na terjih, kakor pri nas perutnino. Sploh so opice nepremenljiva jéd ljudém v krajih, kjer te živali živé.

Tudi natopirje ali pirhpogačice jejo nekteri narodi, pa slišati je, da tudi izurjenim sladnežem niso nič kaj priljubljene. Zopernega, žaltovega okusa so neki, pa vendar se jih, kakor smo rekli, v nekterih krajih indiškega obmorja ne branijo.

Lesičje meso jejo v nekterih krajih kaj radi; v severnih krajih, kjer je presno meso bolj redko, ga obrajtajo, če je v testu dobro spečeno, tako, kakor mi meso pitanih zajčkov. Znamenito pa je, da se eskimóski psi lesice ne dotaknejo, ko vendar vse drugo žrejo. Mačke in psi imajo svoje kupce in pojedže na Kitajskem, kjer jih prodajajo z jazbeci, podganami in drugimi čudnimi živalmi v mesnicah. Tudi prebivavci otokov južnega morja ljubijo mlade pse. Da pa resnico govorimo, moramo opomniti, da pse, kateri so za jéd pripravljani, posebné za to pitajo in sicer z mlekom in drugimi snažnimi rečmi. Domače avstralske pse jejo ondašni prebivavci, in južni Afrikanec dá svojo najboljšo kravo za velicega psa.

Malajci mislijo, da preide tigrova moč in njegov pogum v tistega, kateri njegovo meso jé. Amerikanski panter in luizijanska divja mačka dajeta neki izverstno dobro pečenko. Dalje je levovo meso na videz skoraj tako kakor telečje in tudi okusa je skoraj tacega. Medvedove tace in medvedovo meso so nekđaj v naših krajih čez vse radi lizali in nekteri jih cenijo še čez svinsko meso. Njegova

mast je bela kot sneg; njegov jezik in pleče obešajo v dim. Jazbecovo meso je kakor meso divjega prešiča. Kêngurú se ne ustraši mesa naših sern ali jelenov. Stara narodna jéd Avstralijancov je čudna zmes: meso od kênguri in valabisa, oposuma in letečih léveric, kêngurnovih podgan, vombatov itd. je poglavitna jéd; podgane, miši, kače, polži, červi in gosence pa ležé v manjših skledah na mizah, po katerih gostje kaj poželjivo segajo. Lepa, debela snežna podgana (Murmeltier) je tudi prav dobra jéd, in zakaj bi ne bila? Saj je čedna živalica, kar njeni živež tiče. Eskimo nabere miši na nit kakor Dunajčan cip in jé jih z enekim apetitom.

Na otoku martiniškem živí podgana, ktera vsa po pižmu diši in je silno negnjusna, pa ondašnim prebivavcom je okusna jéd tudi podgane, ktere se med cukrovem terstjem dajajo dober živež — tako nježno, mastno, snažno in okusno je njih meso. Gospodarji takega polja, na katerem cukrovo terstje pridelujejo, imajo posebne ljudi v službi, kateri take podgane lové; nekteri ljudje pa mislijo, da izvira iz vživanja mesa tacih podgan jetka in ne marajo za to jéd. V Kalifornii imajo Kitajci prav podgansk raj, ker so ondašnje podgane silno velike, njih je veliko in okusnega mesa so; napravljajo iz njih možgan posebno jéd, ktera prekosí jéd napravljeno iz slavških jezikov, ktere omenuje rimska zgodovina. Po mnenji pravovernega Kitajca je ni juhe na svetu čez podganjo juho. Nek gospod Albert Smith piše, da kuhajo Kitajci podgane, pirhpogačice, polže, spridene jajca in ostudne ribe, h katerim pridevajo juhe iz velicnih gosenc, ktere kuhajo na redki goveji župi s čebulo. V Indii namerjajo zdaj, v Kino prekajene podgane pošiljati in se nadjajo s tem velikemu bogastvu iz Kine v Indijo pot odpreti. *)

V Avstralii živí žival Baudikut imenovana in vsakemu se že sline cedé, kdor sliši ime te živali. Amerikanski Indijani jejo bebra, ktereга meso je neki kakor svinsko in meso iglastega prešiča (Stachelschwein) je Holandčanom na Kapu, Hotentotom, Avstralijancom in Lahom kaj priljubljena jéd; po okusu je v sredi med perutnino in mladimi prešički; ljudje pravijo, da je to meso zlo zlo tečno.

(Konec sledí.)

Odperto pisemce „Novicam!“

Ženske šalobarde v „obročih“.

Dobro jo je povedal in zgolj resnico govoril, ko je undan neki domoljub v „Novicah“ grajal „gate čez štébale“.

Enaka grajanja vredna šega je tista sedanja noša, ki se je iz mest že tudi pritepla na kmete, da se ženske tako široke nosijo, da človek, ako se mu taka pošast bliža, misliti more, da se mu nasproti valí kaka lajta.

Zakaj so, menda na Francozkem, znajdle ženske to „lajtarsko“ nošo, ne vém, čeravno bi se utegnilo misliti, da zato, da je ktera miloserčna Adamova hčerka želela znajti kaj, kar bi ogrinjalo bilo tiste ženske širjave, ktera vsled narurnih postav le 9 mescov terpí in ktera ni pri vsaki ženski brez očitnega spodtikleja. „Nosimo se vse tako široke, da nihče ne bo spoznal, kar je ta ali una s Kurentom pregrešila“ — je menda rekla kakošna dobrovoljna Francoznja, in lejte! ženska za žensko se je vtaknila v obroče, in lajta za lajto, sod za sodom korači sedaj križem svetá.

Že dolgo se časniki z besedo in v podobah norca delajo iz mestnih sodarc, — al kakor se kaže, so dosihmal le prazno slamo mlatili, ker „moda“ je železna srajca, ktere

*) Temu se ni čuditi; ali nimamo tudi na Krajskem živalice, ktera daje prebivavcom mnogih krajev veliko dobička s svojimi kožicami, z mesom dober živež, z mastjo pa dobro svečavo. Verh tega čislajo mast te živalice, ktera je čista kakor laško olje in nikolj ne zmerzne, za dobro zdravilo. Ta živalica jo polh, in se šteje tudi med podgane, kakor že kaže latinsko ime glis myoxus.

ne sleče ne pamet ne pridiga, ne očitno zasmehovanje. Samo ena taka pomoč je zoper take nerodnosti, in ta je, da gospôda „modo“ opusti, kadar jo začne posnemati tudi hišna in kuharica, in ko se šega taka pritepe celó med kmete, med katerimi nazadnje konec vzame. Za tega voljo mislimo, da zdaj že kljenka „obročem“. Že imamo „sodarce“ med kmeti!

Res, pogleda vredno je, kadar gospodinja „v obročih“ kruh peče, — kadar dekla „v obročih“ kravo molze ali gnoj iz hleva kida! Le tega še manjka, da bi terice „v obročih“ se sukale okoli peči! Slišali smo, da je nekod prišel pošten fant snubit dekle nekega birta, — al ko vidi, da še blizo ne more k „obroču“, in se spomni, da so vrata njegove hiše ozke in tudi stopnice v zgornjo hišo tesne, se prestraši in pusti snubitev. Če bi po kmetih ta moda obveljala, bo treba stopnice in vrata predelati. Tudi klopi v cerkvah se bojo mogle raztegniti „obročarcam“.

Pa kaj bom to norost še dalje zasmehoval; saj je že dosti smešna sama po sebi! Žal mi je le, da se naše ženske zvirajo po ptujih norostih in da opuščajo domačo nošo, ktera jim tako lepo stoji!

Iz Kroke.

Alojzi Globočnik.

Vraža.

Povest za poduk in kratek čas.

(Dalje in konec.)

VI.

Malo pred polnočjo se odprejo zadnje vrata županove hiše, skoz ktere pritava zala Barbka in jo vreže skoz vert naravnost proti pokopališču, ki je bilo unikraj vasi, tik ceste, ki pelje memo Dušakove hiše. Hitro gredé se ne ozre ne na desno ne na levo stran, in ko že do pokopališčnih vrat prisopi, se ustavi, ne zato, da bi se oddahnila ali se bala tega groznega kraja, ampak le zato, da ura polnoči bije.

Ko tedaj ponočni čuvaj zatrobi in dvanajsto uro napové, stopi Barbka vsa prepadena skoz prislunjene vrata v — kraljestvo mertvih. Ravno se blede luna izza temnih oblakov prikaže in razsveti s svojo čarabno svetlobo bele nadgrobnice in černe križe, ki so stali po grobih.

Mirna tihota vlada na pokopališču. Ne gane in ne sliši se družega kakor šumenje perja tû pa tam zasajenih žalujk in ferfoljenje kake pirhpogačice, ki po zraku šviga in ponočne merčese pobira. Nemirno serce naše Barbke se pač nič ni ujemalo z grozno tihoto tega kraja! Tresla se je kot šiba. Al ktereга, če je še tako serčan, bi ne preletela groza v taki samoti!

Majhen križec v roki deržé stopa ali prav za prav le klaverno omahuje poleg pokopališčnega že precej razrušene zidu, dokler ne pritava do novega groba, pod katerim, kakor je sama dobro vedila, truplo samomorivca počiva.

Tjè pridši globoko še enkrat zdihne in začne, kakor jo je bila vedeževavka naučila, s slabim glasom zapovedane besede jecljati. Potem stopi z eno ного na grob samomorivca in zakliče „Jurče!“ da se razlega na vse štiri kraje sveta.

Komaj je zadnji klic potihnil, sliši Barbka možke stopnje ne deleč od sebe, in možko podobo, ktere dolgo senco je čez bližnjo trato razpeto na poti zagledala. Barbka viditi to prikazen, strašno zavpije, in ko bi trenil, se na grob zgrudi.

Ponočni sprehajavec bil je nje ljubljene Jurček, kteri, kar so njegovega očeta zaperli, je svojo mater vsaki večer obiskoval in vselej še le o polnoči nazaj v grajšino šel.

Stari babûri, ktero je tudi Dušakova mati v čisljih imela, je bilo vse to dobro znano, in to ji je ravno prav prišlo, da je mogla se maševati nad hčerjo sovražnega človeka.

VII.

Enega dné zjutraj koračita oba Dušaka, oče in njegov sin Jurče, naravnost proti županovi hiši. Pravda starega Dušaka je bila pred malo dnevi dognana, in on je bil v

prav lahko kaznen obsojen. Poduki, ki mu jih je sodnik dal, so bili taki, da je svojo zmoto spoznal in za terdno sklenili vražam se popolnoma odpovedati in po naukih županovih, natanko vésti; obljubil je tudi vasčanom nov turn napraviti namesto unega, ki je po njegovi nemarnosti pogorel.

Koj drugi dan, ko je stari Dušak iz zapora bil spušen, jo pripiha tudi njegov sin Jurče vesel domú in pripoveduje, da ga je grajšak za grajšinskega oskerbnika izvolil. To se vé samo po sebi, da je bila zdaj njegova prva skerb, si nevesto poiskati in Barbko snubiti, ktere ni bil od takrat več vidil, kar so bili njegovega očeta v luknjo vtaknili. Njegov oče s tem zadovoljen, sklène ž njim k županu iti in ga še enkrat poprašati, če je voljen Barbko njegovemu sinu v zakon dati ali ne. „Starega skopirja bo gotovo moje spreobrnjenje veselilo, in vseč mu bo, da pridem še enkrat Barbko snubit; skorej bi rekel, da se ne bo več kerčel jo mojemu sinu dati“ — tako kramlja stari Dušak, obleče praznično sukno in jo vreže z ravno izvoljenim grajšinskim oskerbnikom naravnost proti županovi hiši.

Župan ravno za mizo sedi.

Berž na prvi pogled sta Dušaka koj spoznala, da je župana velika nesreča zadela. Od tistega časa, kar smo ga v mislih imeli, se je zares zlo postaral; njegovo mogočno obličje, s katerim je vasčanom nekđaj zapovedoval, se je neznano spremenilo. Sprejel in pozdravil je snubača le, da je z glavo pokimal.

Molcé poslušá nagovor starega Dušaka, ki ga za odpušanje prosi in praša: ali hoče njegovemu sinu Barbko v zakon dati? Ko tudi sin prošnjo svojega očeta z novim službenim pismom podpera, se hipoma jamejo debele solze iz županovih oči vtrinjati in po upadenih licih cediti. Bile so nemara prve britke srage v celem življenji njegovem.

Prepadeni mož globoko zdihne in jima dá s stegneno, proti Barbkini spavnici namerjeno roko odgovor na nju ogovor. Jurče ga razume in skoči berž proti vratam Barbkine sobe, — pa vès plah jih počasi odpre.

Tû sedi od sončnih žarkov skoz okno obsejana zala deklica v beli obleki, z razčesanimi lasmi, skup stisnjenimi žnabli, s stermimi očmi — ne besedice veselja ni čerhnila, ko ljubljenec nje pred njo poklekne in roko njeno objema.

Bila je Barbka — zmešane pameti in nora!

VIII.

Malo mescov potem so bili staro leto veselo pokopali. Kljenkalo mu je res iz marsiktere hiše v vasi, in kakor je v kozarcih vrelo in kipelo, ravno tako je tudi vrelo in kipelo v marsikteri glavi.

Skorej po celi vasi so bili vasčanje židane volje, povsod se je petje in vriskanje razlegalo, ja še celó bolehní in druge žalostne reve so se ob novem letu precej okrevale, h kteremu se jim je sreča vošila, kakor da bi čas večne težave in britkosti na opertah seboj nosil.

Toda omenjeno splošno veselje se je le dveh hiš v D...h ognilo, namreč županove in mater Marjetine. Oče župan je letal po veliki sobi gori pa doli, ter si je zavolj nesrečne hčere svoje lasé z glave ruval. Barbka jo je dva dni pred novim letom od doma potegnila, ravno v tem, ko je dekla zaspala, ki ji je bila za varhinjo dana. Od tistihmal ni bilo več duha ne sluha od nje. To je župana tako mučilo, da je skorej sam obnoril.

Mati Marjeta pa je mertva ležala na borni slami. Žganja, ki ga je posebno rada serkala, se je bila preveč napila, in vsled te nezmernosti je za mertudom življenje sklenila. Velik čern maček — nje zvesti tovarš — je sedel poleg mertvega trupla in je čuval merliča.

IX.

Že eno leto je preteklo. Dušakov Jurče se je sčasoma prigovarjanju svojih starišev udal in si je drugo nevesto zbral, ki mu je pa njegovi sosedje niso svetovali; djali so namreč, da ne bo ž njo srečen.